

ВСТУП

На початку XVII ст.. Київський митрополит Йосиф–Велямин Рутський, маючи біля 60 монахів і 5 монастирів (Вільно, Битень, Жировиці, Новгородок і Мінськ) зреорганізував східне чернецтво та заснував Чин святого Василя Великого. В 1720 р. на Замойському Синоді монастирі Перемишльської, Львівської, Луцької, Володимирської і Холмської єпархій (22 монастирі) об'єдналися в одну Конгрегацію під проводом протоархимандрита. Монастирі ставали вишколом єпископів, центрами просвіти як духовенства, так і народу. В цей час Василянський Чин набув найбільшого розквіту в освітньо-виховній, науково-видавничій та душпастирській діяльності. Кількість ченців всього Василянського Чину становила 1258.

У II-й пол. XIX ст. Чин святого Василя Великого переживав не найкращі часи. Станом на 1882 р. з великої кількості монастирів залишилось лише 14 в Галичині, яка після першого поділу Речі Посполитої знаходилася у складі Австійської імперії. В цей час у житті ЧСВВ відбулася подія, яка докорінно змінила його подальший розвиток. У 1882 р. розпочалася так-звана Добромільська реформи Чину святого Василя Великого, названої так значно пізніше за іменем Добромільського монастиря, який першим приступив до неї. Її суть полягала в переданні ченцям Товариства Ісуса управління монастирем, керівництві новіціятю та подальшому розвитку Василянського Чину.

Причинами для початку реформи було те, що життя монахів не вирізнялося глибокою духовністю, дисциплінованістю, поширювалися православні настрої в Галичині, була занедбана проповідницька та видавнича діяльність, що і призвело до кризового стану всього Василянського Чину. Найперше Добромільська реформа стосувалася монастирів, які знаходилися на території Перемишльської єпархії, а саме: Добромільського, Лаврівського, Крехівського, Кристинопільського, Жовківського, Дрогобицького та жіночих - Яворівського, Словітського та Дрогобицького.

Метою дипломної роботи є – простежити процеси, які зумовили потребу реформування Василянського Чину, розглянути Добромільську реформу (1882-1904 рр.) в контексті подій тогочасної Галичини, проаналізувати наслідки реформи та їх вплив на подальший розвиток Василянського Чину в місійній, освітній та суспільно-просвітницькій діяльності. Для досягнення основної мети потрібно виконати такі завдання:

- висвітлити причини, які зумовили реформування Василянського Чину;

- розглянути Добромильську реформу, яка проходила на території Перемишльської єпархії в 1882-1904 рр.;

- відстежити наслідки діяльності ЧСВВ здійсненої у місіях, освітньому та національно-культурному відродженні;

- проаналізувати наслідки реформи та їх вплив на подальший розвиток Василянського Чину.

У процесі написання дипломної роботи було використано такі методи, як: історичний, дедуктивний, метод аналізу та порівняння даних.

Відповідно до мети, ми розділили роботу на дві частини. В першому розділі проаналізуємо причини, які призвели до упадку Василянського Чину в 1882 р. та їх вирішення. Питання про відродження Василянського Чину порушувались в листах до Апостольської Столиці Галицьким митр. Й. Сембратовичем, духівником Львівської семінарії о. І. Дольницьким, протоігуменом Галицької Провінції о. К. Сарницьким, провінціалом єзуїтів о. Г. Яцковським. Зволікання з проведенням реформи могло призвести до остаточного занепаду ЧСВВ. Основне завдання, яке ставили перед собою ініціатори Добромильської реформи, полягало у внутрішній та зовнішній віднові чернечого життя, його пристосування до духовних потреб українського суспільства та відновлення давньої могутності Греко-Католицької Церкви. Наслідки реформи можна розглянути в кількох аспектах. По-перше, внутрішньо церковний бік справи. Реформа була продовженням курсу на співпрацю з отцями-єзуїтами, започаткованого ще в XVII ст. митр. Йосифом-Велямином Рутським. Як і тоді, отці-єзуїти були залучені до виховання молодих монахів Василянського Чину, але крім цього, тепер здійснювали управління ним. Ченці Товариства Ісусового виховали нове покоління отців-василіян, освічене, активне, діяльне, яке могло приносити користь найперше Греко-Католицькій Церкві. Саме завдяки їм Василянський Чин зміг відродитись і набути нової сили та нового подиху для подальшого існування.

В другому розділі розглянемо безпосередньо життя та діяльність Василянського Чину після Добромильської реформи, зокрема в місійній діяльності на території Перемишльської єпархії та за її межами, освітній, науковій діяльності, та у сфері

національно-культурного відродження. Звернемо увагу на заснування нових Провінцій за межами України, а також – відновленні жіночих монастирів сестер-василіянок, та їхнє служіння. Також охарактеризуємо соціальний та харитативний виміри (душпастирство, опіка сиротами, заснування нових згромаджень, релігійних братств та товариств, виховна, видавнича, та національно-культурна діяльність).

Важливе місце в історіографії УГКЦ посідають збірники наукових доповідей під упорядкуванням вітчизняних та зарубіжних учених отців-василіян, у яких висвітлюються різні аспекти суспільно-просвітницької діяльності ЧСВВ. Зокрема, у праці «Добромільська реформа і відродження Української Церкви» зібрано історичні факти, вперше опубліковано доповіді з рідкісними документами.

Для того, щоб бути об'єктивними у висвітленні поставлених завдань, основну увагу звертатимемо на працю багаторічних досліджень василіянських істориків «Нарис історії Василіянського Чину святого Йосафата», а також на праці отців: А. Пекара, В. Зінька, А. Бабяка, Ю. Стецика, на дослідження о. М. Ваврика, П. Шкраб'юка, Б. Загайкевича, М. Шведа, Л. Луціва, Я. Стоцького, Л. Тимошенка, на історичні монографії І. Филипчака, А. Г. Великого, «Записки ЧСВВ».

Аналізуючи стан наукового опрацювання досліджуваної теми, слід зазначити, що в українській і зарубіжній історіографії практично відсутні роботи, які б спеціально розглядали окреслену в дипломній роботі низку проблем. Є чимало наукових праць, які тою чи іншою мірою торкаються теми Добромільської реформи ЧСВВ та його відродження в УГКЦ, але, водночас, ця тема є малодослідженою.

Усі ці фактори визначають актуальність нашої роботи. Основною трудностю з якою ми зустрілися при написанні даної роботи, був брак досліджень з історії у сфері національно-культурної діяльності Чину святого Василя Великого на території Перемишльської єпархії та за її межами.

Новизна даного дослідження полягає у науковому вивченні тематики, котра в історіографії досі недостатньо опрацьована. Ця праця є спробою, проаналізувати, осмислити та, певною мірою, висвітлити реформування та розвиток Василіянського Чину в житті як УГКЦ так і українського народу на кін. XIX - поч. XX ст.

ВИСНОВКИ

Завершуючи наше дослідження, робимо висновок, що Добромильська реформа Чину святого Василя Великого носила радикальний характер і поступово охопила всі монастирі Перемишльської єпархії.

Нашою метою було дослідити процеси, які зумовили потребу реформування Василянського Чину, розглянути Добромильську реформу (1882-1904 рр.) в контексті тогочасної Галичини, проаналізувати наслідки реформи та їх вплив на подальший розвиток Василянського Чину в місійній, освітній та суспільно-просвітницькій діяльності.

Для кращого висвітлення поставленого завдання, ми поділили працю на два розділи. У першому розділі ми проаналізували причини, які призвели до упадку Василянського Чину в 1882 р., та їх вирішення. До безпосередніх причин для проведення реформи ЧСВВ 1882-1904 рр. належать такі: 1) кризовий стан Чину; 2) поширення в Галичині про православних настроїв; 3) зацікавленість Апостольського Престолу та церковної влади ГКЦ в активній діяльності отців-василіян в даних умовах.

Основним завданням, яке ставили перед собою ініціатори Добромильської реформи, було внутрішня та зовнішня віднова чернечого життя, його пристосування до духовних потреб українського суспільства та відновлення давньої могутності Греко-Католицької Церкви. Зволікання з проведенням реформи могло призвести до його остаточного занепаду.

Наслідки Добромильської реформи можна розглянути в кількох аспектах. По-перше, внутрішньо церковний бік справи. Реформа була продовженням курсу на співрацю з отцями-єзуїтами, започаткованого ще з XVII ст. за митр. Йосифа-Велямина Рутського. Як і тоді, отці-єзуїти були залучені до виховання молодих монахів Василянського Чину, але окрім цього, тепер управляли ним. Ченці Товариства Ісусового виховали нове покоління василіян, освічене, активне, діяльне, яке могло приносити користь в першу чергу Греко-Католицькій Церкві. Саме завдяки отцям-єзуїтам Василянський Чин зміг відродитись і набути нової сили та нового подиху для подальшого існування.

Другий розділ стосується безпосередньо життя та діяльності Василянського Чину після

Добромильської реформи. Ми звернули увагу на місійне служіння отців-василіян на території Перемишльської єпархії, та за її межами, на заснування нових Провінцій за межами України на поселеннях. Також ми приділили увагу освітній і науковій, діяльності та сфері національно-культурного відродження. Ми охарактеризували соціальний та харитативний вимір: душпастирство, опіка сиротами, заснування нових згромаджень, релігійних братств та товариств, виховання, видавнича справа, та національно-культурна діяльність. Також ми заторкнули питання відновлення жіночих монастирів сестер-василіянок, та їхнє служіння в Україні та за її межами.

Проаналізувавши наявну на даний момент основну базу, ми зауважили, що вже давно визріла потреба у спеціалізованому, окремому, цілісному, обґрунтованому дослідженні суспільно-політичної та культурно-просвітницької діяльності Чину святого Василя Великого.

Підсумовуючи результати дипломної роботи, можемо стверджувати, що реформовані отці-василіяни відігравали важливу роль у формуванні національної свідомості, ідентичності розвитку національно-релігійних почуттів, духовно-інтелектуального бачення українців. Констатуємо факт впливу ЧСВВ на процеси національно-духовного та культурного розвитку українського народу. Саме на поч. ХХ ст. особливо яскраво простежується етнічна специфіка, національний характер та потужний націотворчий та духовно-формуючий потенціал Василянського Чину в Україні та за кордоном.

Сьогодні, в умовах незалежної України, досвід Добромильської реформи Чину святого Василя Великого та її наслідків в ХХ ст. на ниві духовного розвитку Української Греко-Католицької Церкви та нації є особливо актуальним. Спільно з духовною традицією монаших чинів, традиція отців-василіян може бути використана в утвердженні християнських моральних вартостей в українському народі, та у духовному оновленні суспільства. На нашу думку, дана тематика має широке поле для подальших глибоких богословських та історичних досліджень.

Завершуючи нашу працю, хотілося б зазначити, що вона не претендує на вичерпність, та цілковите висвітлення обраної теми. Сподіваємося, що наше дослідження послужить, щонайменше, поштовхом до зацікавлення пропонованою тематикою. Ця дипломна робота є тільки скромним заохоченням для подальших досліджень, які допоможуть нам збагатитися духовними скарбами та здобутками Василянського Чину

ЗМІСТ

Список скорочень.....	3
Вступ.....	4
Розділ 1. Загальний стан монастирів Перемишльської єпархії на 1882 рік.....	7
1.1. Добромильська реформа.....	7
1.2. Наслідки реформи.....	15
Розділ 2. Напрямки діяльності Чину.....	23
2.1. Місії.....	23
2.2. Освіта.....	32
2.3. Діяльність у сфері національно-культурного відродження.....	40
Висновки.....	50
Список використаної літератури.....	52